

KOÇ'TA ÜÇ NESİL

Sanayi Barışına Adanmış Bir Hayat Hikâyesi

Tuğrul Kudatgobilik 20 Ocak 1940'ta İstanbul'da doğdu. İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun oldu. Ortaokul ve lise yıllarında girdiği Fenerbahçe Basketbol Takımı'nda yirmili yaşlarının ortalarına kadar basketbol oynadı. 1962 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre babasının hukuk bürosunda staj gördükten sonra TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) İstanbul Marmara Bölge Temsilciliği'nde Doç. Dr. Münir Ekonomi'nin yardımcısı olarak işe başladı. Amerika'da Cornell Üniversitesi'nde bir doktora bursu kazandı ama Vehbi Koç'un kendisine yaptığı iş teklifini geri çevirmeyerek burstan vazgeçti. 1967 yılında İş Hukuku Müşaviri olarak Koç Topluluğu'nda işe alındı. The London School of Economics'te (LSE) yüksek lisansını tamamlayıp Londra'dan döndükten sonra 1971 yılında İstanbul Devlet Operası sanatçısı Jale King ile evlendi. Bir süre Koç Holding'i temsilen toplu iş sözleşmelerine katıldı. Tofaş ve Türk Demir Döküm grevlerinin toplu iş sözleşmelerine imza attı. 1976 yılında Arçelik'e idari işler genel müdür yardımcısı olarak atandı. MESS'e bağlı işkollarında başlayan grevlerin başarıyla sona erdirilmesinde rol oynadı. Grup toplu iş sözleşmesi prensibinin sisteme girmesinde ayrıca işyerlerinde iş değerlendirmesi sistemine göre belirlenecek ücret sisteminin yerleştirilmesinde rol oynayarak Türk endüstri ilişkilerinin geliştirilmesine öncülük etti.

Koç Holding İcra Komitesi, 1981 yılı sonunda, Arçelik'teki beş yıllık çalışmasını tamamlayan Tuğrul Kudatgobilik'i "endüstri ilişkileri koordinatörü" unvanıyla yeniden Koç Holding'e terfi ettirme kararı aldı. Endüstri İlişkileri Bölümü'nün başında, Koç Topluluğu'nun bütün sosyal politikalarını göz önüne alacak düzenlemeler yaptı. 1983 yılında bu unvanına bir de "halkla ilişkiler ve personel koordinatörlükleri" eklendi. Vehbi Koç'tan sonra Rahmi M. Koç ve Suna Kıraç'la yakın çalışma içerisinde bulundu.

2002 yılında, Koç Şirketleri adına Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Yönetim Kurulu'na aday gösterilince emekli olmaktan vazgeçti. Sırasıyla Otoyol A.Ş. ve Otokoç şirketlerinin yönetim kurulu üyeliğine getirildi ve bu şirketleri temsilen MESS yönetim kuruluna girdi. 2001 Nisanı'nda MESS Başkanı seçildi, bu görevini on beş yıla yakın sürdürdü. Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi'nde TİSK'i temsilen bulundu. 27 Aralık 2004 tarihinde yapılan 22. Olağan Genel Kurul'da TİSK Başkanı oldu. TİSK'in uluslararası ilişkilerinde aktif rol üstlendi. Avrupa Sanayi ve İşveren Konfederasyonu Birliği - UNICE toplantılarına TİSK'i temsilen katıldı, Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi (KİK) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) komisyonlarında çalışarak, TİSK'e ve Türkiye'ye iyi referanslar verilmesinde rol oynadı. Bu görevini de on yılı aşkın sürdürdü.

2012 yılında Berlin'de yapılan genel kurul toplantısında CEEMET (Avrupa Elektrik Elektronik ve Metal İşverenleri Teşkilatı) Başkan Yardımcılığı görevine seçildi. 2014 yılına kadar görevde kaldı.

2015 yılında emekliye ayrıldı.

TUĞRUL KUDATGOBİLİK

Koç'ta Üç Nesil

Sanayi Barışına Adanmış Bir Hayat Hikâyesi

Yayına Hazırlayanlar

Korkut Tankuter - Rıdvan Akar

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4860
Özel

Koç'ta Üç Nesil - Sanayi Barışına Adanmış Bir Hayat Hikâyesi / Tuğrul Kudatgobilik
Yayına hazırlayanlar: Korkut Tankuter - Rıdvan Akar

Kitap editörü: Korkut Tankuter
Düzeltili: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Mas Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: info@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

1. baskı: İstanbul, Mayıs 2017
ISBN 978-975-08-3955-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2016
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeraltı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

*Mustafa V. Koç'un
değerli anısına...*

İçindekiler

- Koç Holding A.Ş. Şeref Başkanı Rahmi M. Koç'un Önsözü • 11
Önsöz • 13
Gidenin Ardından • 17

BİRİNCİ BÖLÜM

Kudatgobilik Ailesi

- Balkanlar'dan İstanbul'a... • 23
Şimdi Okullu Olduk! • 26
Fener Atar GalataSAYAR! • 29
Hayallerim, Hukuk ve Ben • 31
“Gençlik Başımda Duman; İlk Aşkım, İlk Heyecan...” • 34

İKİNCİ BÖLÜM

Koç'ta Birinci Kuşak: Vehbi Koç Dönemi

- 60'lı Yıllar... • 40
İlk Mesleki Tecrübeler ve TİSK • 40
Vehbi Koç'la İlk Tanışma • 41
Sendikalarla İlk İlişkiler • 45
Vehbi Bey'le İlk Seyahat • 46
Vehbi Bey'in Prensipleri ve İnsan Sevgisi • 47
Soyadı Gerginliği • 49
Ayrılık Var Yarına... • 52
70'li Yıllar... • 55
Çılgın Türk'ün Londra Yılları • 55
İlk Tofaş Krizi • 59
Ateşle Dans! • 63
1960'ın “Ordu-Gençlik El Ele” Sloganından, 1970'in “İş-Gençlik El Ele”
Sloganına Giden Yolda Türkiye Gerçekleri • 67
Arçelik Yılları ve İlk Sanayi Tecrübesi • 67
    Efsane Tahta Çekiç ya da Zeki Usta! • 73
    Kurşunun Beş Kuruşa Satıldığı Dönemler • 74
80'li Yıllar... • 76
“Bizim Çocuklar” Dönemi • 76
    Nihat Erim'e Suikast! • 76
    12 Eylül'e Uyanmak • 80
    Yeni Dönem ve Hakemler • 82

Toplam Kalite – Koç 2000 Projesi

- “Yürüyen Çamaşır Makinesi”nden Dünya Markasına... • 84
İki Duayen Bir Arabada • 86
İşçi-İşveren İlişkilerinde “Kutsal Denge” • 92
KOGEM'in Kuruluşu • 94
Yavuz Hırsız Ev Sahibini Bastırır! • 97
Vehbi Koç'un Karar Alma Tarzı • 99
Ödüllerin Zirvesi, Zirvelerin Ödülü • 101
Vehbi Koç'un Çocukları ve Torunlarıyla İlişkisi • 111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

- Vehbi Koç'a Dramatik Veda ve Son Görevim • 113

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Koç'ta İkinci Kuşak: Rahmi M. Koç Dönemi

- Rahmi M. Koç Döneminde 80'li-90'lı Yıllar...
Bir İlk Daha: Yetki Devri • 123
İkinci Kuşak Koçlar • 125
    Rahmi M. Koç'un Mukayeseli Üstünlüğü: Dünya Vizyonu • 125
    Büyük Abla Semahat Arsel • 127
    Aile'nin Dışa Açık Yüzü: Sevgi Gönül • 128
Nakkaş Gibi İşlenen Bir Tepe • 129
90'lı Yıllar... • 133
Değişen Dünya • 134
Zor Zamanlar • 134
Üzücü Bir Anı • 137
Zamanın Ruhu ve Koç Holding • 139
Koç Topluluğu'nda CEO'lar Dönemi • 140
Ford Otosan Fabrikası ya da Garip Bir Kriz • 141
Sosyal ve Siyasal Gelişmeler • 143
Depremle Gelen Fabrika • 144
Suna Kıraç: Koç Holding'in Ruhu • 146
Eğitim Hamlesi • 151
    AR-GE • 151
    KOGEM, Koç Lisesi ve TEGV Kuruluyor • 152
    Gerçekleşen Bir Hayal: Üniversite • 153
    Eğitim Gönüllüleri Vakfı • 156
    AKMED • 156
    Suna-İnan Kıraç Vakfı ve Pera Müzesi • 157
Ona En Yakışmayacak Hastalık • 159
CNN Merceğinden Rahmi M. Koç • 160

BEŞİNCİ BÖLÜM**Üçüncü Kuşak Koçlar**

2000'ler... • 167

Bilişim Teknolojileri Çağı • 167

Gramofondan CD'lere, Walkman'den iPhone'a... • 167

2000'ler Türkiye'sinde Sosyal Yaşam • 167

Mustafa, Ömer ve Ali Koç • 169

Tuğrul Kudatgobilik'in Anlatımıyla Mustafa V. Koç • 169

Mustafa V. Koç'un İş Yapma Tarzı • 171

İlk ve Son Düğün Organizasyonum • 172

Bir Koç Entelektüeli: Ömer M. Koç • 178

Bayrak Yarışında, Ömer M. Koç ile Devam • 179

Yeni Tip Liderlik ve Ali Y. Koç • 180

Fenerbahçe'nin Sevilen Adı • 182

ALTINCI BÖLÜM**Masanın Bir Ucunda: MESS**

Dünyada Neler Oluyordu? • 187

MESS Yılları • 188

Başkanlık Dönemi • 190*MESS'teki Karnem* • 192*Grup Sözleşmesi Felsefesi* • 192*İş Değerlendirme Sistemi* • 195

MESS Eğitim Vakfı ve REFA Anlaşması • 197

Sanayi-Okul İşbirliğinin Önemi • 200

CEEMET Avrupa Başkan Yardımcılığı • 201

Toplu Sözleşmeler: On Beş Yıllık Barış Dönemi • 202

YEDİNCİ BÖLÜM**TİSK Dönemi**

TİSK Başkanlığım • 207

TİSK'te Başkanlık Savaşları • 207*TİSK'teki Gelişmeler ve Sükûnet Dönemi* • 211*Çıkarı Değil Çağın İhtiyacını Önemsemek* • 215*Yaşlı Bir Sanayicinin Büyük Endişesi* • 217

TİSK ve Demokrasi Standartlarına İki Örnek • 218

1 Mayıs Taksim Kutlamaları • 218*Gezi Süreci, MESS Toplu İş Sözleşmeleri ve TİSK Bildirgesi* • 221

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ile İlişkiler • 223

Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi Başkanlığı • 225

- Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile KİK Toplantısı • 228
Başbakan ile İlişkiler • 230
Siyaset ve Geometri • 233
TBMM Başkanı Cemil Çiçek'le İlişkiler ve Ekonomik Anayasa • 234
Uluslararası İlişkiler • 237
G-20 ve B-20 İlişkileri • 239
IMF'ye Borç Veriyoruz Aldatmacası • 243
- Son Söz • 245
Kaynakça • 248
Koç Topluluğu'nun İlkleri • 249
Albüm • 251
Dizin • 263

Koç Holding A.Ş. Şeref Başkanı Rahmi M. Koç'un Önsözü

Tuğrul Kudatgobilik Bey dostum, ziyaretime gelmek için benden randevu almıştı. 4 Mart 2016 Cuma günü geldi, önce taziyesini bildirdi, ardından benim için sürpriz olan, 75 yaşından sonra yazdığı, henüz kitap haline gelmemiş olan "KOÇ'TA ÜÇ NESİL" isimli çalışmasının bir suretini verdi.

"Vehbi Koç'a veda" bölümünü beraberce okuduk. Vehbi Bey ile olan tek taraflı ilişkisini, duygularını, hislerini en ufak detayına kadar hatırlayarak fevkalade akıcı bir şekilde ifade etmiş.

Tuğrul Bey, 1967 senesinde Türkey Genel Müdürü Mümtaz Baysal'ın tavsiyesi üzerine bana geldiğini, benim de kendisini alıp, o esnada toplanmış olan Koç Holding İdare Meclisine götürdüğümü hatırlattı ve o anı beraber tekrar yaşadık.

İdare Meclisi Toplantısında, Vehbi Koç, Hulki Alisbah, Bernar Nahum, Lütfü Doruk, İsak Eskinazi, Ziya Bengü, Semahat Arsel, Suna Kıraç ve ben vardım.

Böyle bir topluluğun karşısına birdenbire çıkması Tuğrul Bey'i oldukça heyecanlandırmıştı. Neredeyse damat alınıyor gibi, herkes kendisini sual bombardımanına tutmuş fakat Tuğrul Bey, hukukçuluğunun da getirdiği belagat kabiliyeti ile her soruya ikna edici gerekli cevapları vermişti. Vehbi Bey başta olmak üzere bütün üyeler aldıkları cevaplardan tatmin olmuş ve memnun kalmışlardı.

Tuğrul Kudatgobilik ertesi gün Fındıklı'da benim odamın karşısında işe başladı.

Tuğrul Bey, Endüstri Münasebetlerini iyi bilen bir arkadaşımızdı. Çalıştığı süre içinde ikna kabiliyeti, dik duruşu ve cesareti ile topluluğumuzun sendikalarla olan ilişkilerini çok dengeli götürdü.

Her zaman bir parça fazla verdiği için tenkit edildi, fakat netice itibari ile bizi greve sokmadan, hiçbir zaman endüstriyel ihtilafa düşürmeden, fabrikalarımızı durdurmadan ve bizi üzmeden çalıştı.

O zamanlar belki kendisinin kıymetini tam manası ile anlayamamış olabiliriz, fakat bu gün geri dönüp baktığımızda ne kadar değerli bir eleman olduğunu, ne kadar uzun vadeli düşündüğünü anlıyor ve takdir ediyoruz. Hele hele TİSK ve MESS'ten ayrıldıktan sonra, bazı sendikalarla anlaşma-

mız olmasına rağmen başımıza gelenleri, uğradığımız zarar ziyanı ve de iş disiplininin bozulduğunu hatırlayınca Tuğrul Bey'in değerini, kabiliyetini ve sıkı duruşunu bir defa daha takdir ediyorum.

Her başarılı insanın arkasında bir kadın vardır, derler. Tuğrul Bey'in de arkasındaki 45 yıllık eşi Jale Hanım'ı hatırlamadan ve kendisine teşekkür etmeden geçemeyeceğim. Gücünü ondan aldığına eminim.

Tuğrul Bey sadece çalışanımız değil, aynı zamanda da şahsi aziz dostumdur. Ömrümüz vefa ettiği sürece kendisi ile daha sık görüşmekten keyif alacağım.

Yazdığı bu güzel eserden dolayı kendisini tebrik ediyor, sıhhat, afiyet içerisinde uzun ömürler diliyorum.

4 Mart 2016
RMK

Önsöz

Bu kitabı 75. yaşımda kaleme aldım. Hayatın karşısında kendimi yalın hissettiğim, kavgasız ve bütün dertlerimle hesaplaşmış bir dönemi geride bıraktığım şu günlerde artık kendimi anlatabilirdim.

J. Romain's'in çok sevdiğim bir sözü var: “Yazar yapıtı değil, yapıt yazarı yaratır.” Bu “yapıt” ise aslında hayatımı içeriyor. Yani “yarattığımdan” çok “yaşadıklarımı” anlatıyor. Biliyorum ki yaşam öyküleri “romanesk” olduğu ölçüde çekicidir. Aslında okurun merakını çekecek olan, kendi yaşamındaki yansımayı aramasıdır.

Yaşam öykümde öyle büyük iniş çıkışlar, “romanesk” değişim ve dönüşümler bulamayacaksınız. Zira büyük iniş çıkışları olmayan, istikrarlı ve huzurlu bir 75 yılı geride bıraktım. Öylesine istikrarlı ki Koç Topluluğu'nda geçen elli yılın¹ ardından emekli oldum. Öylesine huzurlu ki sevgili eşim Jale ile evliliğimizin 45. yılını kutladık.

Aslında kitabı yazmaya karar verişimde iki saik vardı. Birincisi, meslek yaşamım boyunca Koç Topluluğu'nda, Türkiye'nin en büyük ve güçlü yapısında görevler üstlenmiş bir profesyonel olarak, Koç Ailesi'nin üç kuşağı ile de çalışma fırsatı bulmuş az sayıdaki yöneticilerden biriydim. Koç Ailesi'nin bu üç kuşağının çalışma tarz ve özelliklerine vâkıf olmuş, oldukça önemli ve çarpıcı bir tecrübe edinmiştim.

Ülkenin önde gelen bu ailesinin iş yapma tarzı, ülkenin ve dünyanın değişimine ayak uydurma hızı ve yaklaşımı çarpıcı dersler içeriyordu. Kitap, tüm meslek yaşamımı geçirdiğim Koç Topluluğu'nu anlatan önemli bir tecrübe aktarımıyla ve vefa duygusuyla da izah edilebilir.

Yaşam öykümü kaleme almamdaki ikinci önemli etken ise meslek yaşamımda işgal ettiğim koltuklarla ilgiliydi. Koç Topluluğu'ndaki görevlerim çerçevesinde iş yaşamında masanın karşılıklı iki ucundaki isimlerden biriydim. Bir yanda toplu sözleşme masasına oturan sendikacılar, diğer yanda da işvereni temsil eden ben/biz vardık. Türkiye'nin en “romanesk” ve gerilimli dönemlerinde o masayı hiç terk etmedim. Tehditler, ölümler ve değişen rejimler sırasında yine o masadaydım. Sonra yıllar içinde masadaki konumum daha da derinleşti. Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası – MESS ve Türkiye

---

1 Bu elli yılın otuz dördünü Koç Holding ve Arçelik'te, on beşini MESS ve TİSK başkanı olarak ve son bir yılını da Ali Y. Koç'un başkanlığını yürüttüğü B-20 İstihdam ve Çalışma Komisyonu'nda müşavir olarak tamamladım.

İşveren Sendikaları Konfederasyonu – TİSK Başkanlığı dolayısıyla bütün Türk sanayisini temsil eder konuma geldim.

Demokrasilerde en çok talep edenin sesi çıkar. Bu da doğaldır. Zira talep eden, bir arayış içindedir. Az ya da çok talebine ulaşma çabasındadır. Dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye’de de işçi sendikaları bu konumdadır. İşverenler nitelik açısından farklı olsa da nicel olarak aynı etkiyi uyandırma şansına sahip olamaz. Oysa işverenin de kendi öncelikleri, talepleri ve geleceğe dönük beklentileri, yani vizyonu vardır. O da kendi hedeflerine ulaşmayı talep eder. Bu ikilem toplu sözleşme masasının yaman çelişkisidir. İşte o çelişkinin neredeyse kırk beş yıl boyunca bilfiil tanığıydım. Bu tanıklığın gelecek kuşaklara önemli bir tecrübe aktarımı olacağını öngörerek kitabı yazmaya karar verdim.

Bir İtalyan atasözü, “Herkes kendi dünyasının Sezarı’dır” der. Sezar bir değişimin ve istikrarın adıydı. Benim “Sezar”lığım tabii ki öncelikle ailem ve sevdiğim için geçerli. İkinci aşamada ise elli yıl boyunca tüm meslek yaşamımı geçirdiğim ve sevgiyle andığım Koç Topluluğu var. Düşünün ki tüm mesleki yaşamımı sadece tek kurumda yaşadım. Koç Topluluğu’nun isteği ve yönlendirmesiyle TİSK ve MESS Başkanlıkları yaptım. Misyonu tamamladığımda yine yuvama döndüm.

Koç Topluluğu’na girdiğim günden itibaren kendimi ayrıcalıklı ve şanslı hissettim. Açıkçası ayrıcalıklıydım çünkü beni işe doğrudan Vehbi Koç almıştı. Aşağıda ayrıntılarını paylaşacağım gibi Koç Topluluğu’nda o yıllarda kurumsal kültür gereği Vehbi Koç’un bir çalışanla doğrudan iş görüşmesi hayal bile edilemezdi. Ancak o hayali ben gerçekleştirdim ve sadece Vehbi Koç değil, Koç İdare Meclisi üyelerinin önünde gerçekleşen mülakatla Topluluk’a katılan ilk ve belki de tek yönetici oldum. O ilk günün heyecanını hiç unutmadım.

Yaşamımın, bir liderlik tarifi üzerinden değil ama Türkiye’de iş yaşamına damgasını vuran “liderlerin” tecrübelerinin aktarımı ve sosyal barışın sağlanmasında iş dünyası adına yaşadıklarımın anlatımı olarak okunmasını isterim.

Özetleyecek olursam: “İyi bir eğitim, iyi bir dil, iyi bir iş! İyi de bir evlilik yapmış, çoluğa çocuğa, toruna torbaya karışmışsan ne âlâ! Geleceğin güvende! Hayattan istediğini almışsın! Artık emekli olabilirsiniz!”

Hepimizin beklentilerini süsleyen bir hayatın özeti bu! Hepsini bu kadar işte! Ve birçoğumuz benzer ideallerle benzer hayatları yaşıyor, bayrağı bizden sonrakilere devredip gidiyoruz. Hiçbirimiz yanımızda hiçbir şey götürmüyor giderken.

Kısaca böyle özetlenebilecek hayatlarımıza mercek tuttuğumuzda hep yerine getirilmesi gereken görevler ve bu görevleri yerine getirirken bizden

uymamız beklenen kurallar olduğunu görüyoruz. Başarılı olmak için de bütün bunları harfiyen uygulamaya çalışıyoruz. Başarmışsak kendimizi kâmil bir insan addedebiliriz!

Şimdi artık yaşamak için kılığına büründüğümüz ideallerimizden “iyi bir eğitim, iyi bir dil, iyi bir iş, iyi bir evlilik...” sıyrılıp merceği yaşadığımız hayattan uzaklaştırıp bizzat kendimize, kendi var oluşumuza tutmanın zamanı gelmedi mi?

Her şeyi “başardım”! Yani benden istenen “çok önemli görevleri” yerine getirdim. Hepsini de bile-isteye, gönüllüce yaptım. O halde bundan sonra ne istiyorum?

Bu kitap “başarıların” bir dökümü... Bundan sonra ne istiyorum sorusunun yanıtı ise kismetse ikinci kitaba...

• • •

Kitabın teşekkür bölümünde tabii ki ilk sırada sevgili eşim var. Eşim, İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçılarından Jale Kudatgobilik, 45 yıllık evlilik hayatımın en güzel unsuru ve oğlumla kızımın annesi. Onunla iftihar ediyor, böyle uzun bir beraberliğin herkese nasip olmasını diliyorum.

Aynı şekilde bu kitaba önsöz yazma lütfunda bulunan patronum, Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi M. Koç'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Yıllardır asistanlığımı üstlenen ve bu kitabın her aşamasında emeği, görüş ve önerileriyle yolumu açan/kolaylaştıran sevgili Nuran Akbulut Kazancı'ya şükran doluyum. Son olarak yaşam öykümü gözden geçiren, yayına hazırlanmasında katkıları olan Rıdvan Akar ve Korkut Tankuter var.

Hayatımda hiçbir kararımın pişmanlık duymadım; ne yaptysam inanarak, güvenerek, kararlılıkla yaptım ve her zaman kararlarımın arkasında durdum. İşte, elli yılı Koç Topluluğu'nda, kırk beş yılı da bir kadınla geçen hayatımın hikâyesi... Hem iş hem de eş seçimimden asla pişman olmadım. Yine genç olsam, Vehbi Koç'un kullandığı terimle, yine aynı kumpanyada çalışır ve yine aynı kadınla evlenirdim.

Tuğrul Kudatgobilik
20 Ocak 2016
İstanbul, Moda

Gidenin Ardından...

Altı aydan bu yana üzerinde çalıştığım *Koç'ta Üç Nesil* adlı kitabın yazımı, 20 Ocak 2016 günü, editörüm Rıdvan Akar ile birlikte son yaptığımız düzeltmeleri de yerine koyduktan sonra bitti. Rıdvan Bey düzeltmeleri kendi bilgisayarında yaparak, kitabın ön baskısı için asistanım Nuran Akbulut Kazancı'ya gönderecekti. Süreç tamamlandıktan sonra da; Koç Holding Şeref Başkanı Rahmi M. Koç'u ziyaret ederek, kitabı kendilerine sunmak ve bir önsöz yazmasını talep etmek üzere anlaştık.

Ama hemen ertesi gün, 21 Ocak 2016 Perşembe sabahı "Mustafa V. Koç'un sabah sporunu yaparken rahatsızlandığı, koruması ve spor hocasıyla birlikte ilk yardım amaçlı Beykoz Devlet Hastanesi'ne götürüldüğü" haberiyle sarsıldık.

Moda'daki evimden Beykoz'a gitmek üzere yola çıktığım sırada, açık olan radyodan "Mustafa V. Koç'un helikopter ile Amerikan Hastanesi'ne nakleildiği" haberini öğrenmiş oldum ve hemen yönümü Nişantaşı'na doğru çevirdim. Henüz İhlamur Yokuşu'ndan Nişantaşı'na doğru çıkarken, yönetim kurulu başkanımız Mustafa V. Koç'un ölüm haberini aldım. Haber hepimizi perişan etti ve sonsuz kederlere düşürdü.

Aklımda ailesi vardı. Babası Rahmi M. Koç'un, annesi Çiğdem Simavi'nin ve kardeşleri Ömer ile Ali Y. Koç'un; çok sevgili eşi Caroline'nin bu ölüm haberine nasıl dayanabileceklerini, Mustafa Bey'in "meleklerim" diye sevdiği çok sevgili kızları Esra ile Aylin'in bu acıya nasıl tahammül edebileceklerini düşündüm durdum. Aynı şekilde, halaları Semahat Arsel ve Suna Kıraç'ın durumlarını da düşünerek onlara da Yüce Tanrı'dan dayanma gücü vermesini diledim.

Amerikan Hastanesi'ne ulaşıp, altıncı kata çıktığımda, Koç Ailesi fertleri oradaydı. Ne diyeceğimi bilemedim, teselli için hiçbir sözün kâfi olamayacağına inanarak sustum. Koç Holding'in bütün üst düzey yöneticileri ve iş dünyasından Mustafa Bey'in arkadaşları, acı haberi duyarak hastaneye koşmuştu.

Aile, taziye kabul ziyaretleri için bir sonraki günden başlayarak sekiz gün süreyle, Elmadağ'daki Divan Oteli'nde saat 16:00 ile 19:00 arasında hazır bulundu. Divan Oteli taziye için gelenlerle dolup taşıyordu. Oradaki yetkilinin söylediğine göre, 23-24 Ocak günleri en az 4-6 bin kişi aileye taziye ziyaretinde bulunmuştu. Bu da Mustafa V. Koç'un ne kadar sevildiğini ve sayıldığını ortaya koyuyordu.

Ama asıl büyük teveccühü, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tatbikat Camii'nde kılınan cenaze namazında hissettim. 56 yaşında ebediyete yolcu olan Mustafa V. Koç'u 20 bine yakın insan uğurladı. Türkiye'nin her kesimi, oradaydı. İşçisi, memuru, zengini, fakiri, siyasilere, Sayın Cumhurbaşkanlığı ve Sayın Başbakan'dan bakanlara kadar uzanan; muhalefet partisi liderleri de tam kadro, Mustafa V. Koç'u uğurlamaya gelmişti. Acaba bu ülkede kaç kişi böylesine birlik ve beraberlik mesajını ortaya koyabilecek bir hâzırünü toplayabilirdi?

Kurucumuz ve Şeref Başkanımız Vehbi Koç'un Fatih Camii'ndeki cenaze namazında bulunmuş ve o merasimi organize etmişim. Ama çok açıklıkla söylemeliyim ki, Mustafa V. Koç'un gerek Tatbikat Camii'ndeki gerekse yazılı ve görsel basında derlediği ilgi ve sevgi; toplumun her kesiminin gösterdiği teveccüh, dedesinden aşağı kalmamıştı.

Gazetelerde ve televizyon kanallarında Mustafa V. Koç'un "zamansız vedası" baş sayfalardan veya ilk haber olarak verildiğinde dikkatimi çeken şu oldu: Bir işadamı olarak yaptıklarının yanı sıra, sosyal amaçlı yaptığı hizmetler ve attığı adımlar hep öne çıkıyordu. "Meslek Lisesi, Memleket Meselesi" başta olmak üzere, sanayi eğitimine verdiği büyük katkıların yanında yürüttüğü sosyal sorumluluk projeleri ortaya konuyor ve özellikle Birleşmiş Milletler ile birlikte başlattığı "HeForShe" projesi yalnız Türkiye'de değil, dünya çapında takdirle anılıyordu.

Şayet, 21 Ocak günü bu talihsiz kalp krizini geçirmemiş olsaydı, Mustafa V. Koç Davos'ta bu projenin liderliğini yapacak ve bu konuyu dünya gündemine taşıyacaktı.

Gazetelere yansıyan fotoğrafları arasında biri var ki o gülümseyen gözlerinde bize bambaşka bir dünyanın pencerelerini açıyordu. Denizde, Akdeniz fok balığı "Badem" ile kucak kucağa çekilmiş bir kareydi. Hakikaten, Mustafa V. Koç, 2008 yılında Didim sahilinde yaralı bulunan Akdeniz Foku Badem'in bakımını üstlenmiş ve Akdeniz foklarının daha rahat yaşayabilmeleri için bir vakfı harekete geçirmiş, bu vakfin hamisi olmuştu. Birkaç gün sonra öğreniyoruz ki, Mustafa V. Koç, Akdeniz fokları Dilara ve Tina'nın da sağlık durumlarıyla yakından ilgilenmiş ve Suatlı Araştırmaları Derneği-Akdeniz Foku Araştırma Grubu'na (SAD-AFAG) maddi katkılar yapmıştı.

Ben de, Koç Ailesi ve cenazeye katılan halkla beraber, ölüm anından itibaren Zincirlikuyu'da dedesinin yanındaki kabristana tevdiine kadar, hep yanında olmaya gayret ettim. Gençliğinden başlayıp bugünlere kadar gelen çok büyük bir sevgi, saygı ve kardeşlik bağlarıyla yoğrulduğum yönetim kurulu başkanımız Mustafa V. Koç'u kaybetmenin büyük üzüntüsünü yaşadım.

Keşke, Mustafa V. Koç o kalp krizine yenilmeseydi ve keşke bu kitapta düğünü ile ilgili yazılanları eşi ve çocukları ile birlikte bir kere daha kendileriyle paylaşabilseydim!

Ama kısmet buraya kadarmış... Ali Y. Koç'un dediği gibi "alnımıza ne yazılmışsa o olurmuş..."

Yolun açık olsun sevgili Mustafa V. Koç... Işıklar içinde uyu... Ama hiç şüphen olmasın ki, hayalin olan, Koç Topluluğu'nun uluslararası arenada çok daha önemli ve büyük başarılar elde etmesi için hedeflediğin, çizdiğin yolda kararlılıkla yürünecektir. Seni Koç Holding'deki törende ebediyete yolcu ederken CEO'muz Levent Çakıroğlu'nun sana hitaben yaptığı konuşmadaki şu sözlerine bütün kalbimle iştirak ediyorum. "Kıymetli yönetim kurulu başkanım, canım ağabeyim Mustafa Bey, bize bıraktığınız bayrağı var gücümüzle çalışarak daha ileriye taşıyacağımıza emin olabilirsiniz"...

Nurlar içinde yat sevgili Mustafa V. Koç, adın ve misyonun hiçbir zaman unutulmayacaktır.

İyi ki dedene, babana hizmet ettiğim gibi, sana da hizmet edebilme imkânını buldum. Bununla iftihar ediyorum.

Tuğrul Kudatgobilik
29 Ocak 2016

BİRİNCİ BÖLÜM

Kudatgobilik Ailesi

BALKANLAR'DAN İSTANBUL'A...

İkinci Dünya Savaşı yıllarının karartma gecelerinden birinde, Nuruosmaniye Camisi'nin evkaf evinde gözlerini dünyaya açan çocuğa Tuğrul adı verildi. Günlerden 9 Ocak, yıl 1940. Tuğrul bebeğin annesi Hatice Heper Hanımefendi, Nuruosmaniye Camisi'nin imamı, zamanın saygın, aydın bir din adamı olan Ali Rıza Efendi'nin (Heper) kızıdır. Bilindiği üzere İstanbul'un ilk Barok özellikli camisidir Nuruosmaniye. Yani mimarideki batılılaşma hareketinin simgelerinden biri. İşte bu caminin evkaf evinde dünyaya gelen çocuk da büyüyecek, tıpkı dedeleri, babası, annesi gibi yüzünü Batı medeniyetine dönecek, ülkesi için faydalı olan, güzel olan şeylerin peşinden gidecekti. Elbette idealleriyle açacaktı kendi yolunu.

Ama öncelikle Tuğrul bebek gözlerini nasıl bir dünyaya açmıştı? O doğduğunda nasıl bir Türkiye vardı?

Dünyada, savaş sonrası, cumhuriyet rejimleri kalkınma hamleleriyle kendisini meşrulaştırmaya başlamıştı. Ulus-devletler bu kalkınmanın lokomotifiydi. Toplumların topyekün kalkınması öncelikli hedefler arasındaydı. Ve yıllar geçtikçe kalkınma hamlesini yöneten ulus-devletler, tüm dünyada kendi seçkinlerini de oluşturuyordu. Sosyal, siyasal, kültürel alanlarda da aynı seçkin kadrolar söz sahibi olmaya başlamıştı. Ekonomiden sanata, eğitimden bilime, kültüre kadar bütün alanlarda gelişme sağlanıyor ve bunlar ulus-devlet eliyle halk adına yapılıyordu. Genç Türkiye Cumhuriyeti de dünyadaki bu gelişmeden payını almaya, kendi ayakları üstünde durmaya ve güçlenmeye çalışıyordu 30'lu, 40'lı yıllar boyunca... Türkiye 1940'lı yıllarda radyoyla tanışmıştı. Cumhuriyet döneminin ilk radyo yayını 1927'de yapılmıştı ama devamı gelmemişti. Sonrasında Radyo İstanbul kuruldu. Ama radyonun yaygın olarak evlere girmeye başlaması 40'lı yılların ortalarını buldu. 27 Nisan 1940 tarihinde köylünün ve köylerin kalkındırılması amacıyla Köy Enstitülerinin kurulması kararlaştırıldığında köyde yaşayan öğrenim çağındaki çocukların % 78'i okuma yazma bilmiyordu. Kırk bin köyün ancak yaklaşık 5 bininde öğretmen vardı, diğer köyler okulsuzdu.

Halkın kendi kendisini yönetecek olması her şeyden önce bir yurttaş yaratmak demektir. Yani bu anlamıyla cumhuriyet kavramının içinde insan vardı. Ama nasıl bir insan, nasıl bir yurttaş? Türkiye Cumhuriyeti nasıl bir insan yetiştirmek istiyordu? Kendi kendini yönetmek akılcı bir bilinç gerektirdiğinden aynı zamanda özgür bir birey tasarımıydı. Yurttaşlık kavramının içi aklını kullanabilen özgür bireylerle doldurulmalıydı. Bunun için de genç cumhuriyet eğitime, bilime, sanata, imara, ekonomiye önem vermeliydi. Kısacası kültürü, eğitimi, bilimi öne çıkaran akılcı ve özgür bireylerin ye-

Babam Necdet Kudatgobilik
teğmen çıktığı yıl (Ankara, 1926)

tişebilmesi için demokrasiye ihtiyaç vardı. Cumhuriyet'in ilk yılları ve ardına yapılan devrimler bunu amaçlıyordu.

Hasan Âli Yücel'in milli eğitim bakanı olduğu yıllarda başlattığı girişimle dilimize kazandırılan Batı klasikleri önemli bir kapıyı da aralamıştı. Alman orduları Avrupa'da hızla ilerler ve ortalığı yangın yerine çevirirken Atatürk'ün ölümünden hemen sonra *Ulus* gazetesinde yayımladığı 18 makaleyle hümanizm tartışmasını Türkiye gündemine sokan Burhan Belge'ye Hilmi Ziya Ülken de destek veren yazılar yayımlıyordu. Avrupa savaşırken savaşa girmeyeceğini açıklayan Türkiye'de Türk aydını önemli bir konuyu tartışıyordu. Muhtar Enata, Orhan Burian, Behçet Kemal Çağlar (bu isimler aynı zamanda *Yücel* dergisinin de yöneticileriydi), Cahit Yalçın, Mustafa Şekip Tunç, Mithat Cemal Kuntay, Orhan Seyfi Orhon, Celalettin Ezine, Behice Boran (*Adımlar* dergisini çıkarıyordu), Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi aydınlar 40'lı yıllar boyunca hümanizmi tartışmaya koyuldu. Özünde Doğu-Batı çekişmesinin yattığı bu tartışmalar, Türkiye'deki sağ-sol ayrışmasının temelini atacaktı. Hümanizm ilk defa kültürel ve felsefi boyutuyla tartışılıyordu. Bu tartışmalar sürerken toplumun gerici çevreleri hümanizmin baş savunucularından Tevfik Fikret'i hedef tahtası yapmış, ne dinsizliğini

ne vatan hainliğini bırakmıştı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Dünya Klasikleri" dizisi önemli bir kültür hamlesiydi ve o çevirileri yapan Orhan Burian, Azra Erhat, Vedat Günyol, Bedrettin Tuncel, Nurullah Ataç, Sabahattin Eyuboğlu gibi aydın, yazar ve düşünürler ülke kültürüne çok önemli katkılar sağlamaya başlamıştı. Zira bu ekip Babil, Hint, Çin, İslam, Yunan, Latin, Alman, Amerikan, Fransız, İngiliz, İtalyan İskandinav, Macar ve Rus klasiklerinden toplam 496 eseri dilimize armağan edecekti.

Anne tarafından dedesi olan Ali Rıza Efendi, bir din âlimi sıfatıyla kızı Hatice'yi çağdaş medeniyetin bir ferdi olarak yetiştiriyordu. Hatice en küçük çocuklarıydı. Ali Rıza Efendi kızının yaşam tarzına, isteklerine, tercihlerine müdahale etmezdi; kültürlü, aydın birer insan olmasını isterdi çocuklarının. Hatice de okumuş, Çağaloğlu Kız Lisesi'nden mezun olmuştu. Hatice, sonradan Heper soyadını alacak olan ailenin müziğe karşı ilgili, aynı zamanda çok güzel bir sese sahip olan ferdi olarak İstanbul Radyosu'ndaki konserlerde "solo" yapıyordu okul yıllarında. Hatice Heper henüz on yedisindeyken aileler tarafından tanıştırıldığı genç bir subaya âşık oldu.

Genç, güzel, eğitilmiş bir kızın daha ilk karşılaşmada kalbine taht kuran Hâkim Yüzbaşı Necdet Kudatgobilik 1906 yılında Manastır'da doğmuş, zor şartlarda büyümüşü. Manastır'da Osmanlı ordusunun kurmay mektebinde yetişerek orduya kolağası yani kıdemli yüzbaşı olarak hizmet eden babası Ali Rıza Bey'i çok küçük yaşta kaybetmişti. Babası, Balkan Harbi'nin başladığı yıl, 1912'de bir şarapnel parçasıyla yaralanınca aile, tek atlı bir çek-çek arabaya yüklediği birkaç parça eşyasıyla Manastır'dan Selanik'e, oradan da bir İtalyan gemisiyle İzmir'e göç etti. Kolağası Ali Rıza Bey, göğsündeki yara iyileşince yeniden göreve çağrıldı. 1915 yılında Çanakkale'ye gönderildi. Ama Çanakkale cephesinde de üstelik bu kez ağır yaralanınca yeniden İzmir'e, evine gönderildi, iyileşemedi bir türlü, İzmir'de şehit oldu. Annesiyle Necdet bir başına ortada kalınca Ordu Necdet'i himayesi altına aldı. O zamanın diliyle leyli meccani yani parasız yatılı olarak Bursa İdadisi'ne verildi. Sonrasında Kuleli Askeri Lisesi'ne gönderildi. Okulu birincilikle bitirince Harbiye'ye gitti, orayı da birincilikle bitirdi. Ama Necdet askerliği meslek olarak seçip ömrünü garnizonlarda geçirmek istemeyince ordu tarafından İstanbul Hukuk Fakültesi'ne teğmen rütbesiyle kaydı yaptırıldı.

Hatice Heper Hanımefendi'yle Yüzbaşı Necdet Bey'in evlilikleri 9 Ocak 1940 tarihinde bir çocukla taçlandığında dünya bir ateş çemberinden geçiyordu. Tuğrul bebek gözlerini savaşın yakıp yıktığı bir dünyaya açmıştı. İnönü o kıvrak diplomatik zekâsıyla Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'nın cangılından kurtarsa da savaş koşullarında ülkede ekmekler bile karneye bağlanmıştı. Sonradan bu yokluk ve yoksulluk yıllarının faturasını kendisine kesmek isteyenlere İnönü o tarihi cevabını verecek "Ben halkımı ekmeksiz bıraktım

ama bu ülkenin çocuklarını babasız bırakmadım” diyecekti. Bu koşullarda dünyayla tanışan Tuğrul bebek de diğer bütün çocuklar gibi belki de İnönü sayesinde anneli babalı büyüdü. Ama o daha ilk yaşını doldurmadan babasının Şark hizmeti gereği İstanbul'a veda ederek Kars'a gittiler. Annesiyle babasının evliliği şu veya bu nedenden dolayı kısa sürdü, Hatice Hanımefendi bavulunu toplayıp İstanbul'a aile ocağına döndü. Tuğrul bebeğe babaannesini annelik etti. Dört yaşına geldiğinde babası İzmir Sarıkışla'da görevlendirildi. Tuğrul da ilkokula Karşıyaka'daki Ankara İlkokulu'nda başladı; giderek sosyal bir çocuk olmuş, ilkokul piyeslerinde sahneye çıkmış, şiirler okumuştur. Daha ilkokul yıllarında voleybola meraklanmış, dördüncü sınıfa geldiğinde artık okulun voleybol takımı kaptanı olmuştu. Karşıyaka şampiyonu oldular. Tuğrul daha ilkokul yıllarında mücadeleyi, rekabeti ve ekip çalışmasını, yardımlaşmayı en iyi şekilde öğrenmeye başlamıştı.

ŞİMDİ OKULLU OLDUK!

“Karşıyaka'daki o okul bana köklü arkadaşlıklar kazandırdı. Ekmel Totrak (sonradan Amiral oldu, Deniz Harp Okulu komutanlığı yaptı) ve Pamir Bezmen (başarılı bir işadamı ve Mensucat Santral'in ortaklarından oldu) beşinci sınıftayken ben birinci sınıftaydım, Pamir'in kız kardeşi Nil'le aynı sınıftaydık. O yıllarda başlayan arkadaşlıklarımız hâlâ sürüyor. Pamir'i son yıllarda yazdığı romanlarla adından söz ettiren Nermin Hanımefendi'yle ben tanıştırdım ve evlenmelerine vesile oldum. İlkokul dördüncü sınıftayken babam İstanbul Birinci Ordu Komutanlığı'na tayin oldu. Aynı yıl anne gibi bildiğim babaannemi kaybettik. Daha da kötüsü, İstanbul'a henüz gelmiştik ki babam ikinci Şark hizmetiyle Diyarbakır'a tayin edildi...”

Tuğrul haklı olarak Diyarbakır'a gitmek istemiyordu. Beşinci sınıfı okuması için Fatih'teki Akşemseddin İlkokulu'na kaydı yaptırılmıştı. Bu durumda annesi ve eşi Fahri Bey devreye girdi. Annesi Hatice Heper Hanımefendi Tuğrul'un babasından ayrıldıktan bir süre sonra Almanya'da yüksek mühendislik eğitimi almış olan Fahri Perkin Bey'le evlenmiş, bu evliliklerinden Faruk ve Berrin ismini verdikleri iki çocukları dünyaya gelmişti. Hatice Hanım gibi Fahri Bey'in de ikinci evliliği vardı. Fahri Bey'in de ilk evliliğinden Renin ve Ferdi adlarında iki çocuğu vardı.

“Ortada zor bir durum vardı. İstanbul'da tek başıma nasıl okuyacaktım! Diyarbakır'a gitmek istemiyordum. Biz bunları düşünürken anneme yeniden kavuştum. Fahri Bey babama bir mektup yazarak eğitimime İstanbul'da, onların yanında devam etmemi önermiş. Daha doğrusu bu hususta babamın iznini isteyen bir mektup kaleme almış. Babam da çaresiz, ne yapayım adam!

Beni karşısına aldı ve anneme olan sevgi ve saygısını uzun uzun anlattı. Annemi asla incitmememi istedi benden. Bense annemi neredeyse hiç hatırlamıyordum. Annemle yıllar sonra dedemin Nuruosmaniye'deki, benim de doğduğum evinde karşı karşıya geldiğimde on bir yaşındaydım...”

İlk gençliğe adım atmaya hazırlanan Tuğrul için yeni bir dönem, yeni bir hayat başlıyordu. Üstelik telafi edilmesi gereken şeyler vardı. Yarım kalmış bir sürü şey... Kırgınlıklar, hüznler, özlemlerle geçmiş yıllar... Araya giren uzaklıklar, yabancılaşmalar; belki yalnızlıklar, burukluklar, korkular, sevinçler... Üstelik hiç tanımadığı bir adam, hiç tanımadığı kardeşler...

Tuğrul'un babası ikinci Şark hizmeti için Diyarbakır'a gitmeden önce İstanbul'da Fahrinüsa adında genç bir kadınla evlendi. Tuğrul'un bu evlilikten de Atalay adında bir kardeşi daha olacaktı.

“Atalay Fenerbahçe Lisesi'ni bitirdikten sonra İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. Onunla yolumuz Koç Topluluğu'nda kesişti. 1981 yılında Çelik Arsel'in Aygaz Genel Müdürü olduğu dönemde Aygaz A.Ş. Planlama Müdürü oldu. Atalay da tıpkı benim gibi bir sanatçıyla evlendi.”

Tuğrul bir daha annesinden hiç ayrılmadı. Bunca parçalanmışlık içinde, annesi Hatice Hanımefendi daima ailenin çimentosu oldu. Aileyi bir arada tutan kişiydi. Doksan yaşında vefat ettiğinde geride birlik beraberlik içinde bir aile bıraktı.

Tuğrul 1952 yılında İstanbul Erkek Lisesi'nde ortaokul hayatına başladığında ülke de önemli bir süreçten geçmiş tek parti dönemini geride bırakarak çok partili demokratik bir hayata adım atmıştı. Türkiye 1945-50 arası tanışmıştı demokrasiyle. Demokrasiyle tanıştığında kültür devrimi henüz yeterince sağlam temellere oturtulamamıştı. Ve devletçilik toplumda egemen bir anlayışa dönüştürülmüştü. Dahası devlet, olmaması gereken alanlara da girmişti. Ve tabii bu koşullarda verilen ilk demokrasi sınavı başarısızdı.

Artık Tuğrul'un birçok kardeşi ülkenin de birçok partisi vardı. Kardeşlerden Ferdi Ağabey de ortaokul üçüncü sınıfa başlamıştı. Ama o ortaokuldan sonra lise hayatına Sultanahmet Ticaret Lisesi'nde devam edecekti. Tuğrul ise lise eğitimini de İstanbul Erkek'te tamamlayacaktı. Üstelik şansı da yâver gitmiş, ortaokulu bitireceği 1954-55 ders yılında liseler üç yıla indirilmişti. Başarılarla dolu ortaokul eğitimini geride bıraktığında onun için her şey güllük gülistanlıktı. Yıllarca özlemini çektiği annesine kavuşmuş, kardeşleriyle kaynaşmış, okulda köklü arkadaşlıklar geliştirmişti. Üstelik hayallerini süsleyen basketbol günleri de uzakta değildi. Ama ülkede her şey o kadar güllük gülistanlık değildi. Beş yıllık Menderes iktidarında hükümetin de desteğiyle tarikatçılık faaliyetleri alıp başını gitmişti. Asker bu durumdan hoşnut olmadığını belli ediyordu. Muhalefetin sesini kısmak için türlü yollar deneniyordu. Tabii bütün bunlar on beş yaşındaki bir genci ilgilendirmese

İstanbul Erkek Lisesi, bir okul balosu açılışı
(1957)

Hâkim Teğmen Tuğrul Kudatgöbilik
(İskenderun, 1964)

de aile büyüklerindeki huzursuzluğu fark ediyor ama ne olduğunu anlamıyordu. Onun kendi idealleri vardı. Günün birinde iyi bir basketbol oyuncusu olmak gibi...

“Ben bu eski Düyun-u Umumiye binasında altı yıl kesintisiz eğitim görek orta ve liseyi okudum. Osmanlı İmparatorluğu'nun dış borçlarını denetlemek amacıyla 1881 yılında kurularak 1939 yılına kadar varlığını sürdürmüş olan Düyun-u Umumiye'nin yeriydi. Fransız kökenli mimar Alexandre Vallaury tarafından 1897 yılında inşa edilen, Osmanlı'nın dışa bağımlılığının sembolü olan bu bina, Atatürk'ün talimatıyla İstanbul Erkek Lisesi olarak 1933'ten bu yana Cumhuriyet'in eğitim sistemine hizmet vermeye başlamıştı. Tahsil hayatımın en değerli bilgilerini bana veren, kimliğimi biçimlendiren, tercihlerimi doğrudan etkileyen bir müessese... İstanbul Erkek eğitim ile öğretim arasındaki farkı en iyi analiz eden liselerden biriydi. Bizi sadece yükseköğrenime değil yaşama da hazırladı. Lise hayatım sonu gelmez bir roman gibidir.”

Müstesna mimarisi, yüksek tavanlı geniş derslikleri, tiyatro ve jimnastik salonu, amfi şeklindeki coğrafya salonu, lisan, kimya ve fizik laboratuvarlarıyla eğitime hizmet eden bu binada sayısız devlet adamı, işveren, diplomat ve entelektüel yetişti. Sonrasında Almanca eğitim sistemine geçerek Türk-Alman eğitim müfredatını bünyesinde birleştirdi.

Tuğrul Kudatgobilik bugün, İstanbul Erkek Lisesi Vakfı Mütevelli Heyeti üyesi.

Lisede sosyal bilimlere olan ilgisinden dolayı Edebiyat Bölümü'nü seçti. Sosyal tarafının güçlü oluşunu spor faaliyetlerine borçlu olduğunu düşünüyor. Okulun hem şiir hem de münazara gruplarına katıldı. Okullar arası münazaralarda yer aldı. Kabataş, Galatasaray, Pertevniyal, Haydarpaşa gibi liseler arasında çekişmeli tartışmalar yaşanırdı. Öğrenci temsilciliğine seçildi ve disiplin kurullarında öğrenci arkadaşlarının haklarını savunmaya başladı.

Bütün bunlar devam ederken onun hayallerini süsleyen basketboldu. On üç yaşında Fenerbahçe Yıldız Basketbol Takımı'na girdi. Basketbol hayalleri lise birinci sınıf biterken şekillenmeye, ete kemiğe bürünmeye başlamıştı. Önce İstanbulspor takımıyla antrenmanlara çıktı. Bir sonraki sezon Fenerbahçe Yıldız Takımı'na transfer oldu. İki yıl Önder Dai'nin öğrencisi olarak yıldız takımda yetiştikten sonra Fenerbahçe Genç Takımı'na geçti. İki yıl da burada maçlara çıktıktan sonra hayalleri gerçekleşti. Artık profesyonel takımın oyuncusuydu. Ve Fenerbahçe'yi Türkiye şampiyonu yapan takımın kadrosunda yer alma mutluluğunu yaşıyordu. O zamanki koçları Samim Göreç'ti. Aynı zamanda milli takımın da koçuydu. Şampiyon kadronun kaptanı Mehmet Baturalp'ti. Güner Yalçiner, Ömer Urkon, Tuncer Kobaner ve Tuğrul Kudatgobilik... Efsane takım!

FENER ATAR GALATASAYAR!

“Bu takım, Can Bartu, Altan Dinçer, Erdoğan Karabelen, Sacit Seldür ve Gündüz Erkan'dan oluşan kadrodan sonraki en iyi Fenerbahçe Basketbol takımıydı. Sinyor Can Bartu hem Lefter, Naci ve Basri'li futbol takımında hem de basketbol takımında oynuyordu. İdmanlarda Bartu'yu ben tutardım. Koç Önder Dai 'Buna sıkı savunma yap' derdi. Üç saatlik sıkı bir antrenmandan sonra Can Bartu ertesi gün Spor ve Sergi Sarayı'nda maça çıkar ve Galatasaray'a 32 sayı atıp gelirdi.”

Fenerbahçe'de oynadığı yıllarda, pek çok İstanbul ve Türkiye şampiyonluğu yaşadı ve pek çok defa da Avrupa kulüpler şampiyonalarında Türkiye'yi temsil ettiler.